

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 lutego 2021 r.

Pozycja 48

POSTANOWIENIE

z dnia 2 grudnia 2020 r.

Sygn. akt Ts 153/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki – przewodniczący

Leon Kieres – sprawozdawca

Wojciech Sych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 19 sierpnia 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej Sp. z o.o.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 października 2018 r. (data nadania) Sp. z o.o. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpiła o stwierdzenie, że: 1) art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) jest niezgodny z art. 32 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie; art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 190 ust. 5; art. 77 ust. 1 i 2; art. 77 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 oraz art. 77 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 2) art. 117³ k.p.c. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 10 ust. 1; art. 2 Konstytucji; 3) art. 244 § 1 k.p.c. oraz art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1265, ze zm.; dalej: ustawa o prokuraturze) są niezgodne z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji; 4) art. 29 k.p.c. w zakresie, w jakim stanowi, że „wyłącznym do rozpoznania powództwa jest [s]ąd, z którego działaniem wiąże się powództwo”, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji; 5) art. 2 § 1a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, ze zm.; dalej: p.u.s.p.) jest niezgodny z art. 10 ust. 2; art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Skarżąca twierdzi, że zakwestionowany w skardze art. 118 § 5 k.p.c. różnicuje sytuację osób występujących ze skargą konstytucyjną do Trybunału Konstytucyjnego oraz ze skargą kasacyjną do Sądu Najwyższego. Kryterium różnicującym jest, jej zdaniem, ich status materialny. Jak argumentuje, osoba posiadająca odpowiednie środki może ustanowić pełnomocnika i wystąpić z jednym z tych środków prawnych, natomiast osoba, której nie stać na opłaceniu adwokata lub radcy prawnego zostaje „skontrolowana” przez podmiot nieposiadający statusu właściwego, niezawisłego i bezstronnego sądu. Przepis ten umożliwia więc „wstępne rozpoznanie” poglądów mandanta, a także „wydawanie orzeczeń” przez osobę do tego nieuprawnioną. Prawo do rozpoznania sprawy przez właściwy sąd – jak twierdzi skarżąca – narusza także praktyka stosowania art. 117³ k.p.c., która polega na zastępowaniu orzeczenia sądu (o ustanowieniu i wyznaczeniu pełnomocnika) czynnością techniczną Okręgowej Rady Adwokackiej lub Okręgowej Izby Radców Prawnych. Zakwestionowany w skardze art. 244 § 1 k.p.c. w związku z art. 33 § 2 ustawy o prokuraturii narusza natomiast zasadę państwa prawnego i prawo do rzetelnej procedury sądowej, ponieważ „automatycznie” uznaje za wiarygodny każdy dokument urzędowy. Zaskarżony art. 29 k.p.c., według skarżącej, narusza prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy, ponieważ umożliwił wydanie orzeczenia przez sąd, „który winien był zostać wyłączony od orzekania zgodnie z zasadą *nemo iudex causa sua*”. Jak podkreśliła skarżąca, każdy sędzia sądu „przeciwko któremu wytoczono powództwo nie wydaje wyroków we własnym imieniu, ani też w imieniu wydziału lub referatu, w którym orzeka, lecz jako instytucja – Sąd Okręgowy, który jest samodzielną odrębną jednostką organizacyjną Skarbu Państwa”. Z kolei art. 2 § 1a p.u.s.p. narusza wskazane w *petitum* skargi postanowienia Konstytucji, ponieważ umożliwia sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez osoby, które nie posiadają statusu sędziego, tj. osoby, które nie zostały nominowane do pełnienia tego urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Postanowieniem z 19 sierpnia 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 2 września 2020 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej stwierdziwszy, że nie spełnia ona warunków określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Trybunał ustalił, że skarżąca łączy naruszenie swych praw z dwoma orzeczeniami, które wskazała jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji (tj. z wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 4 lipca 2017 r., sygn. [...] oraz postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z 31 lipca 2018 r., sygn. akt [...]). Zdaniem Trybunału skarżąca nie wyjaśniła, w którym z tych orzeczeń doszło do naruszenia jej praw wskazanych w skardze. Nie określiła także, który z zakwestionowanych w skardze przepisów był podstawą wyroku, a który postanowienia. Trybunał stwierdził również, że skarżąca nie usunęła jednego z braków formalnych skargi (nie udokumentowała daty wystąpienia przez nią do Sądu Rejonowego w T. z wnioskiem, o którym mowa w art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK).

Niezależnie od powyższego Trybunał zauważył, że zaskarżone art. 117³ i art. 118 § 5 k.p.c. nie były podstawą żadnego z orzeczeń dołączonych do skargi. W zakresie zakwestionowanych art. 29, art. 244 k.p.c. i art. 33 ust. 2 ustawy o prokuraturii Trybunał ustalił natomiast, że skarga została wniesiona z przekroczeniem terminu wskazanego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. Z kolei odnośnie do zaskarżonego art. 2 § 1a p.u.s.p., Trybunał przypomniał, że w wyroku z 20 listopada 2019 r. (sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62) uznał, iż orzekanie w sprawie przyznania pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed Trybunałem przez referendarzy oraz kontrola tych postanowień przez sąd rejonowy działający jako sąd drugiej instancji nie narusza postanowień Konstytucji.

4. W zażaleniu złożonym 7 września 2020 r. (data nadania) skarżąca zakwestionowała postanowienie Trybunału w zakresie zaskarżonych w skardze art. 118 § 5, art. 117³, art. 244 § 1 i art. 29 k.p.c. i art. 33 ust. 2 ustawy o prokuraturii. Jednocześnie wyjaśniła, że „nie podtrzymuje skargi w zakresie” art. 2 § 1a p.u.s.p. W zarzutach sformułowanych w środku odwoławczym wyraziła przekonanie, że w odpowiedzi na „lakoiczne” zarządzenie w sprawie usunięcia braków formalnych precyzyjnie wskazała orzeczenia, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Podkreśliła ponadto, że uzasadnienie skargi i pisma procesowego z 9 grudnia 2019 r. „pozwalają na bezproblemowe ustalenie, który z zaskarżonych przepisów normował sytuację procesową strony w kolejnych stadiach postępowania”. W dalszej części zażalenia skarżąca przywołała orzecznictwo sądowe dotyczące wymogów, jakie powinny spełniać pisma procesowe oraz zarządzenia wzywające do usunięcia ich braków formalnych.

W stosunku do podstaw odmowy nadania skardze dalszego biegu w zakresie art. 117³ i art. 118 § 5 k.p.c. skarżąca powtórzyła wywody sformułowane w skardze. Dodała przy tym, że istotą zarzutu jest „taka ich treść normatywna, która wyklucza w praktyce poddanie tychże przepisów kontroli konstytucyjnej. Tworzą bowiem zaskarżone przepisy mechanizm postępowania przed organem innym niż Sąd, które to postępowanie nie jest poddawane żadnej kontroli sądowej – a w konsekwencji «wymyka się» prawu określonemu w Art. 79 ust. 1 Konstytucji. (...) Tymczasem Art. 79 ust. 1 Konstytucji przewiduje prawo do złożenia skargi konstytucyjnej na każdy przepis w ramach którego orzeczono o prawach strony chronionych ustawą zasadniczą (tu o prawie do postępowania opartego na normie Art. 77 ust. 1 Konstytucji)”.

Skarżąca nie zgodziła się także ze stwierdzeniem, że skarga w zakresie art. 29, art. 244 k.p.c. i art. 33 ust. 2 ustawy o prokuraturii została złożona w Trybunale z naruszeniem ustawowego terminu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty sformułowane w zażaleniu nie podważają podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

3. W stosunku do pierwszego z zarzutów należy zauważyć, że zarówno art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK stanowią o tym, iż skarga konstytucyjna może być wniesiona do Trybunału tylko i wyłącznie w związku z jednym ostatecznym rozstrzygnięciem. Trybunał ustalił, że skarżąca łączy naruszenie swych praw określonych w skardze z kilkoma dołączonymi do niej orzeczeniami. Dlatego została wezwana m.in. do wskazania, w którym z nich orzeczono ostatecznie o tych prawach. W piśmie procesowym z 9 grudnia 2019 r. skarżąca wyjaśniła, że w sprawie, w związku z którą wystąpiła do Trybunału naruszenie tych praw łączy z dwoma ostatecznymi orzeczeniami.

3.1. W zarzutach sformułowanych w zażaleniu skarżąca nie wzięła pod uwagę tego, że skoro w jednym piśmie procesowym poddała ocenie Trybunału *de facto* dwie skargi konstytucyjne, to każda z nich powinna spełniać wymogi określone w art. 53 ust. 1 pkt 1-3 u.o.t.p.TK. Zgodnie z tym przepisem zarówno jedna, jak i druga powinna więc zawierać określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącej określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżąca domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1), jak również wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącej, i w jaki sposób – jej zdaniem – zostały naruszone (pkt 2), a także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącej, z powołaniem argumentów i dowodów na jego poparcie (pkt 3).

3.2. Skarżąca nie uwzględniła tego, że Trybunał jest związany granicami skargi, co w konsekwencji uniemożliwia mu samodzielne identyfikowanie orzeczenia wydanego na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów, a także przyporządkowywanie do nich – zgodnie z intencjami skarżącego – zarzutów sformułowanych w piśmie procesowym (por. postanowienie TK z 25 sierpnia 2020 r., sygn. SK 62/19, OTK ZU A/2020, poz. 43, a także uwagi do wyroku TK z 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18, OTK ZU A/2019, poz. 62. w części umarzającej postępowanie). To bowiem na skarżącym, a nie na Trybunale spoczywa ciężar obalenia przyjętego w systemie prawnym domniemania konstytucyjności i legalności przepisów prawa.

3.3. Trybunał zauważa, że w zażaleniu skarżąca nie odniosła się do kwestii nieusunięcia braku formalnego skargi (czyli braku udokumentowania daty wystąpienia przez nią do Sądu Rejonowego w T. z wnioskiem, o którym mowa w art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK).

3.4. Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdza, że w postanowieniu z 19 sierpnia 2020 r. zasadnie uznał, że analizowana skarga nie spełnia wymogów określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1-3 u.o.t.p.TK, a także że skarżąca nie usunęła w terminie braku formalnego. W związku z tym – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK – Trybunał prawidłowo odmówił nadania dalszego biegu skardze. Okoliczność ta przesądza o nieuwzględnieniu rozpatrywanego zażalenia.

4. Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdza, że pozostałe zarzuty sformułowane w złożonym środku odwoławczym są niezasadne.

4.1. Skarżąca nie zauważa tego, że w żadnej ze spraw, które przedstawiła Trybunałowi, nie doszło do ustanowienia pełnomocnika z urzędu i do odmowy sporządzenia przez niego skargi konstytucyjnej. Raz jeszcze należy wskazać, że dołączone do skargi orzeczenia rozstrzygają o odszkodowaniu od Skarbu Państwa za wydanie orzeczenia niezgodnego z prawem, a także o odmowie ustanowienia pełnomocnika do sporządzenia skargi konstytucyjnej z powodu nieusunięcia przez skarżącą braków formalnych wniosku. Pomiędzy nimi, a zakwestionowanymi w skardze art. 117³ i art. 118 § 5 ustawy z dnia z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) nie istnieje więc stosowny związek warunkujący możliwość inicjacji konkretnej kontroli konstytucyjności.

4.2. Nie można też zgodzić się ze skarżącą, jakoby w zakwestionowanym postanowieniu Trybunał błędnie przyjął, że skarga – w zakresie zakwestionowanych w niej art. 29,

art. 244 k.p.c. i art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1265, ze zm.) – została złożona z naruszeniem ustawowego terminu. Jak ustalił Trybunał – a czego skarżąca w zażaleniu nie kwestionuje – powyższe przepisy kształtowały jej sytuację prawną w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 4 lipca 2017 r. Jak już wskazano, skarżąca nie udokumentowała wystąpienia z wnioskiem w związku z tym orzeczeniem. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika do sporządzenia skargi konstytucyjnej dotyczył natomiast bliżej nieokreślonego orzeczenia tego sądu z 13 czerwca 2017 r.

Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p.TK – nie uwzględnił zażalenia.